

Ratko PERIĆ

Religiozne niti u Haaškoj priči*

Sažetak. Zoran Kupreškić rodom iz zaseoka Pirića, sela Ahmića, općine Vitez, sa suprugom Mirom ima tri sina: Mladena, Davora i Antu. Zoran je 1993. godine bio ušao u seosku stražu kojoj je bio postavljen za zapovjednika radi obrane mjesta. Kobnoga 16. travnja 1993. kad se dogodio zločin u Ahmićima, ujutro između 4 i 5 sati Zoran je, kao što su to učinili i drugi Hrvati mještani, zbog općega straha od "mudžahedina" svoju obitelj sklonio u sigurno obližnje mjesto.

Iako sa zločinom u Ahmićima, gdje je poginulo preko 100 osoba, nije imao nikakve veze, ipak je Međunarodni haaški sud za ratne zločine 2. studenoga 1995. "Zorana Kurpeškića i ostale", tj. i drugu sedmoricu viteških Hrvata, optužio zbog ahničkoga zločina. Na istoj su optužnici bili: Zoran, Mirjan i Vlatko Kupreškić, Drago Josipović i Dragan Papić, Marinko Katava, Vladimir Šantić i Stipo Alilović, koji je bio preminuo prije pisanja optužnice, u proljeće 1995. god.

Nakon dragovoljne predaje generala Tihomira Blaškića Haaškomu sudu, Zoran se s ostalima, osim Vlatka i pokojnoga Stipe, također dragovoljno predao i, politički i medijski 6. listopada 1997. iz Splita ispraćen, u Den Haag prevezen. S njima šestoricom bila su u istom zrakoplovu još četvorica okrivljenika Hrvata iz Središnje Bosne: Mario Čerkez, Dario Kordić, Pero Skopljak i Ivica Šantić. Kasnije su 18. prosinca 1997. bili uhvaćeni i dovedeni u Den Haag Ante Furundžija i Vlatko Kupreškić. Od 12 okrivljenika sedmorica su proglašena bez krivnje, a osmi je već bio preminuo i sve vrijeme rata bio je u Holandiji, blizu Haaga.

Već 19. prosinca 1997. na prvom suđenju bili su oslobođeni i vratili se u Vitez: Katava, Skopljak i I. Šantić.

Točka o progonu odnosila se na sve optuženike, a Zoran je Kupreškić napose bio optužen da je 16. travnja 1993. u Ahmićima, u kući Sakiba Ahmića ubio sina mu Nasera i ranio snahu mu Zehrudinu, a Mirjan je optužen da je zapalio istu kuću u kojoj je izgorela ranjena Zehrudina i njezino dvoje djece. Iako na dvojici braće nije nadena nikakva krivica o ubojstvu, čak je i Sud glasovao da budu pušteni i brane se sa slobode, muslimanski premijer E. Bičakčić nije dao garanciju o povratku optuženika u Haag, unatoč pisanoj jamstvu hrvatskih političara u Sarajevu. Petorica su iz skupine "Kupreškić i ostali" osuđena na prvostupanjskom sudu 14. siječnja 2001., i to Zoran 10 godina zatvora, Mirjan 8, Vlatko 6, Josipović 15, Šantić 25, dok je Papić oslobođen krivnje.

Nakon utoka na Drugostupnjem prizivnom sudu, kojemu je dostavljeno 46 novih dokumenata o nedužnosti osuđenika, nijedan dokument nije uvažen. Unatoč tomu Zoran, Mirjan i Vlatko Kupreškić bili su 23. listopada 2001. oslobođeni krivnje: i to više

* Intervent pročitan 17. siječnja 2003. u gradskoj dvorani u Mostaru prigodom predavanja knjige: Zoran KUPREŠKIĆ, *Haaška priča*, Vitez 2002. - Napomena urednika.

zbog sudskih proceduralnih pogrješaka, jer u izmijenjenoj optužnici u njezinu činjeničnom dijelu, nije ponovno donesen opis zbiljanja u kući jedine svjedokinje, kojoj i inače peteročlano Prizivno vijeće nije ocijenilo svjedočenje uvjerljivim.

Zoran piše za sebe da je u pritvoru i zatvoru UN-a u Den Haagu proveo 1478 dana, na samom sudskom procesu 464 sata, s lisicama na rukama 544 puta. Ni kriv ni dužan. Nikakva utjeha nije mu mogla biti rečenica, rečena više puta, jednoga od sudskih članova: *Zatvori su svijeta puni nevinih ljudi!*

Svjedok vječnoga Suca. Zoran je od početka procesa i tamnovanja bio svjestan da je Bog jedini Sudac koji ljubi pravdu i voli istinu, koji je nepristran i nepodmitljiv, i da ne može izgubiti. Može parnicu i završnu presudu odgoditi, ali se istina i pravda mora dogoditi. Zoran od prvoga do posljednjega spomena imena Božjega smatra da je Istina, Pravda i Bog jedno te isto. Zato pred Bogom stoji ne samo bez riječi razočaranja ili pobune, nego s velikim sinovskim poštovanjem i vjerničkom savješću.

Negdje svršetkom 1993. god., kad je pala granata u dvorište, i po ljudsku trebala sve živo unaokolo raznijeti, Zoranu, koji je u svemu vidio "Božju volju", "najednom sve postaje tako shvatljivo, kristalno jasno i razumljivo". Mi ljudi ne znamo čak iskati od Boga "ono što nam treba jer on bolje od samih nas zna što to nama treba, pa čak i prije nego li mi to i zatražimo" (str. 56). To je Isusova poruka svakomu vjerniku s obzirom na vjeru u Oca nebeskoga koji zna što ljudima treba i prije negoli ga zamole (Mt 6,7).

Zagrijavanje za vjeru. Kao što se Zoran običavao tjelesno zagrijavati i u svojoj tijesnoj sobi i u "kavezu", kako haaški uznici popularno zovu svoju zajedničku krletku, tako se stao zagrijavati i za vjeru u Boga. Prve vijesti o pravom pojmu vjere i rastu u vjeri u Božju providnost počinju nakon 100. stranice: "Pitao sam se - veli - čitajući *Knjigu o Jobu* iz Biblije, zar je moguće da čovjek baš uvijek mora pasti na najniže grane da bi uvidio da je jedini spas u Bogu?". U takvu razmišljanju dopire do egzistencijalne spoznaje: "otkuda i zašto zlo dolazi, te da je najčešće radi dobra onoga kojemu se događa, a ne na njegovu štetu" (str. 114). Ovakvo vrednovanje nevolje sukladno je Isusovu tumačenju patnje onoga slijepog od rođenja: "Niti sagriješi on, niti njegovi roditelji, nego je to zato da se na njemu očituju djela Božja" (Iv 9,3). Slično će se djelo očitovati i na Zoranu kao posebnu svjedoku Božje pravde i istine, okrivljeniku u vrtlogu domaćih i svjetskih lažnih optužaba.

Prava pitanja. Od prvoga spomena volje Božje (str. 56) preko muslimanskih zaziva "Allaha protiv Vlaha" (str. 80), preko primanja sakramenata u Medugorju (str. 87-88) i puta do Splita, odakle su poletjeli u Den Haag, do trenutka kada je jednom u sobi trenirao svoje "tibetance", a stražaru se Milanu učinilo kao da Zoran "klanja" i upitao ga da nije musliman (str. 120), prošlo je 120 stranica, odnosno 120 dana. Gledajući kako

teče dan za noći, a noć za danom, prodrnala su ga općeljudska filozofska i religiozna pitanja: "tko smo, što smo, od kuda dolazimo te kamo idemo?" Rješenja su, veli, u "Božjim rukama", a odgovor bi mogao čuti čovjek ili većina čovječanstva kada "nakupi toliko pozitivnih djela, da Onaj koji sve zna odluči dati odgovore na sva ta pitanja" (str. 135).

Iz Zoranova prikaza žalosne robijašnice u centru europske demokracije razabireš da bi haaški zatvor mogao biti koncentrat stambulske "Proklete avlije", židovskoga Maheronta kod Mrtvog mora, grčkoga Hada ispod zemlje, rimskih podruma ispod Koloseja, gdje su privedeni kršćani, ni krivi ni dužni, čekali da budu izvedeni u arenu pred izglednije lavove u gladijatorskim zabavama. Zoran spominje "vukove" (str. 112), "kandže" (str. 130), ralje "kakve zvijeri" (str. 157). Čitajući *Haašku priču*, koliko spontano stječeš simpatije za nedužne Kupreškiće, toliko se u tebi bude antipatije prema svemu onomu što je vezano za zatvor i sud u Haagu. I više puta imaš dojam da se suci i njihovi novinari i fotografi, četvorica tužitelja, šezdeset svjedoka, od kojih čak 40 zaštićenih, dogovaraju na doručku s Mefistofelom, kako bi sudjenjem nevinih ožigosali ne samo njih i njihove obitelji, nego i cio narod kojemu pripadaju. Iz brojnih epizoda procesa čitatelj se spontano i začudeno pita: je li ovo vrhunski svjetski sudnica ili živa ludnica, gdje je ugašen žižak razuma i ljudskoga poštenja? Svemoguća Bože, znam da jesi, ali sada gdje si?

Primat duha. Ipak, upravo ta haaška kazemata i vraški montirana tužba omogućile su Zoranu i bratu mu Mirjanu drukčije, dublje, duhovnije razmišljanje: "Duhovno smo se hranili, i tu stranu života podizali na jednu višu razinu nego je to bilo prije, dok smo imali slobodu činiti što nas je volja. Spoznavali smo polako da je to možda jedini način da se čovjek vrati sebi i Bogu. Otudili smo se bili od Boga, iako smo bili vjernici i ranije. Sada smo imali vremena sa sobom raspraviti mnoge pogrešne postavke u životu. Kako je vrijeme proticalo sve smo više uvidali što i kako treba živjeti. Uvidali smo da materijalno nije bitno u toj mjeri u kojoj smo mu mi davali pozornost. Da materijalnost ne vrijedi ništa bez duha. Nastojali smo se duhovno uzdignuti. Nismo, naravno, dostigli cilj, ali smo sada bili na pravom putu. Osjećali smo to svim svojim bićem. Razgovarali smo o tim stvarima mnogo puta. Obojica smo uvidali promjene kod sebe, ali i kod onog drugog. Sve nam je to govorilo da se sve odvija po volji Oca nebeskoga, a od nas samih ovisi to koliko ćemo se uspjeti prepustiti Njegovoj volji. I nastojali smo da se prepustimo što je moguće više, te smo redovito imali svoje molitve upućene Bogu" (str. 162). Veličanstven odlomak vjere i unutarnjega preokreta iz propadljivoga u nepropadljivo, iz otudenja u dolaženje k sebi! Tko ovako vjernički razmišlja, ne može u

zatvoru gnjeti, može samo duhovno zreti. "Zoran Kupreškić i ostali", kako se vodio njihov spor na sudu, služili su se svim zakonitim sredstvima da dokažu svoju nedužnost: našli vrsne odvjetnike, pozvali brojne i prave svjedoke, udruge se zauzele za obitelji..., ali Zoran je svoju parnicu stavio u ruke Boga odvjetnika pravde, s kojim se Haag uhvatio u koštac. Stoga su njegovim crvenim togašima morale popucati kosti farsičnih osuda nedužnih građana.

Križ. "Dok sam bio u sobi 'prelistavao' sam po glavi posljednje događaje, i konstatirao da sve moram prepustiti Bogu i Njegovoj volji. Križ koji moramo nositi uopće mi nije bio težak. Nisam molio da se križ skine s mojih leđa. Ne! Neka križa! Molio sam za snagu i ustrajnost da ga do kraja nosim. Unaprijed sam se složio s Božjom voljom, ma kakva ona bila. Trebala mi je samo snaga Duha Svetoga da bih mogao sve izdržati" (str. 169-170). Pogoden smisao nošenja križa i molitve Bogu. Nije naša molitva da se Božja volja promijeni, nego da se primijeni: na me, na te, na suca, tužitelja i na sve svjedoke. Nije naša molitva da životni ispit ne polažemo, nego da ga uspješno položimo!

U vrijeme suđenja Zoranova je molitva i vjera prožeta razumom, ljudskim zaključivanjem ali i potpunim unaprijednim i bezuvjetnim predanjem neka bude po Božju: "Imali smo pauzu pola sata. Kao i svaki put i tada sam se molio Bogu i preporučio Mu se i u ovoj situaciji. Sve sam stavio u Božje ruke, ali istinski i u potpunosti. Nekih desetak minuta tijelo mi je drhtalo. Potpuno sam bio u molitvi. Zahvaljivao sam Bogu za sve što mi je dao do sada u životu, ali i za to što vodi i ovaj dio mog života. Točno sam osjetio Božju nazočnost. Osjetio sam jasan signal da je Bog uz mene i da me vodio i maloprije. Samo je Božja providnost mogla dovesti do toga da svjedokinja zaniče svoj potpis. To je bilo, po odvjetnicima, više nego što smo mogli očekivati... Nismo mogli, niti smo znali, tražiti od Boga, ono što nam treba, na pravi način. A Bog nam je dao daleko više. Očigledno je da On zna točno što čovjeku treba čak i prije nego li to čovjek sam zatraži. Upravo sam to osjetio u vrijeme molitve, na stanci" (str. 189). To načelo ističe sv. Pavao s obzirom na Boga koji je moćan "učiniti mnogo izobilnije nego li mi moliti ili zamisliti" (Ef 3,20), kada od Njega pomoć tražimo.

U vezi sa sastankom i Zoranovim zapisnikom od 21. 10. 1992., koji je iznesen na sud, Zoran je upisao u svoju Priču: "I ovaj put sam se utekao molitvi, Bogu i njegovoj providnosti, s molbom da se samo pravilno shvati moja uloga na tom sastanku, od strane sudaca. Želio sam da se rasvijetli istina i samo istina" (str. 212). Zatim kratko: "Molitva je ponovno pomogla. Po tko zna koji put" (str. 212). Njegova molitva nije za bilo

kakvo njegovo oslobođenje, nego neka ga Istina oslobodi! I na kraju čvrst izraz vjere u Boga koji sve vodi: "Tijekom pauze, u ćeliji, ponovno sam imao trenutke zahvale i usrdne molitve Bogu za sve što se dogodilo tog jutra. Bog je učinio da sve to prođe mnogo bolje nego sam to i sam mogao zamisliti. Nisam mogao ni pretpostaviti da će Sud udovoljiti obrani da se ovog svjedoka eliminira, kao da se nije ni pojavio na svjedočenju. Ponovo sam imao čudan osjećaj potpune predanosti Bogu. Ponovno sam vidio Božju ruku u svemu ovome. Zaključio sam da se, unaprijed, slažem sa svakom Božjom odlukom pa ma kakva ona bila. Tko zna zašto je nešto za čovjeka dobro, iako na prvi pogled ne izgleda tako. Čudni su putovi Gospodnji" (str. 212).

Majčine molitve i suze. "U to vrijeme, početkom 1999. nakratko nas je posjetila majka. Plakala je, ali je ipak imala prigodu uvjeriti se kako smo nas dvojica veoma dobro. Posebno joj je bilo drago da smo našli potpunu utjehu u Bogu i vjerovanju u Njega. I sama je mnoge noći provela u molitvi, moleći za Božje providenje, da istina i pravda izidu na vidjelo" (str. 221). Deset stranica kasnije: "Majka je ponavljala kako se Bogu moli da dadne snagu njenim sinovima da izdrže svo ovo vrijeme, čvrsto, dostojanstveno i pošteno, govoreći istinu, onako kako ih je i naučila, kroz njihov odgoj, od malih nogu" (str. 231). Ne mogu propasti sinovi tolikih majčinih suza i molitava, rekao bi madaurski biskup koji je tješio rasplakanu Moniku zbog sina joj Augustina (*Ispovijesti*, III, 12,21). Sazrijevanje u vjeri braća zahvaljuju svojoj majci Luci koja ih je odgojila "u katoličkom duhu, u kojem smo prilično sazrijevali u ovom vremenu zatočeništva, jer smo imali vremena okrenuti se sebi i Bogu, pa smo sve izdržali i moramo se tako vladati" (str. 289).

U iščekivanju presude. Dramatične noći pred izricanje presude Zoran je proživljavao vjeru poput onoga oca u Evandelju koji je, doduše, vjerovao, ali slabo vjerovao (Mk 9,24). I ispisao čitavu stranicu u svojoj knjizi kako se molio i razmišljao:

"Prije toga sam izmolio molitve za dobar završetak sutrašnjeg dana. Sve sam predao, s punim pouzdanjem, u Božje ruke i nisam više htio razmišljati o tome. Ubrzo sam zaspao. Ali, nakon kratkog sna, probudio sam se. Potom mi se nije dalo zaspiti. Bez obzira na stalni trening uvjeravanja samog sebe, da me ništa ne pogada u ovom prolaznom životu, na ovom planetu Zemlji i pomisli da sam u tome u potpunosti uspio, ipak je uzbuđenje pred sutrašnji dan bilo jače do mene. Pokušavao sam ne misliti o svemu tome, jer znao sam, to ničemu ne pomaže i na taj način ništa ne mogu promijeniti. Sve će biti onako kako je već ranije predviđeno, Božjom providnošću i Božjom voljom. Kako nisam mogao ponovno zas-

pati, osjećao sam da mi je vjera u Boga slaba i tanka. Sjećao sam se biblijskih priča, o ljudima koji nemaju vjere niti koliko je gorušičino zrno. A kada bih imao barem toliko vjere u Boga, vjerojatno bih sada spavao mirno i spokojno. Riješio sam, bez obzira na rezultat sutrašnjeg dana, poraditi na tome da mi vjera bude jača, snažnija, čvršća i sigurnija. Učinit ću sve kako bih bio siguran na Božjem putu, vjerujući nepokolebljivo u Boga i u njegovu providnost. Takvu sam odluku donio i osjećao sam kako sam čvrsto stao iza te odluke. Osjećao sam kako mi se vraća, već prepoznatljivi, mir. Ponovno sam zaspao" (str. 252-253). Istaknimo da je Zoran doživljavao rast na putu istinske vjere, bez primisli na tzv. sudbinu, koja je opovrgnuće prave vjere. On vjeruje u Boga koji je Otac i koji neće dopustiti da sinovi njegovi proliju ijednu suzu bez potrebe i razloga.

Analizirajući moguće varijante sutrašnje presude, prije nego će drugi put zaspati, uvidio je da je svaka "kalkulacija na tu temu bezvrijedna" i da je "sve u Božjim rukama". Izmolio je neke molitve i pripremio se "na to da svaku odluku, ma kakva ona bila, prihvati kao nešto što je dato od Boga" (str. 253).

Idući sutradan na Sud, opet razmišlja i bilježi: "Uostalom, sve što nam se ovdje radi, jednog će dana valjda izići na vidjelo. Pa ako i ne izide, postoji Onaj, na nebesima, koji sve vidi i sve zna. Na kraju je svakome doći pred Njegov sud. S kakvim referencama i kakvom čistocom, to će se za svakoga ponaosob utvrditi" (str. 253). Vjernička misao koju je jasno izrazio sv. Pavao da nam se svima "pojaviti pred sudištem Kristovim" (2 Kor 5,10).

Prije samog suđenja fotografi šakali, koje je sud iz svojih taštih motiva pripustio u dvoranu, izazvali su u "Kupreškiću i ostalima" ogorčenje: "Ponovno smo se osjećali kao životinje u zoološkom vrtu, kao nekakva zasebna vrsta koja je posebice interesantna. Čovjek je ušao da nas fotografira, da zaradi svoj dio novca, da obavi zadaću za svog nalogodavca, koji ga plaća da fotografira ono što mu treba... Gledao sam fotografa. Bio sam ljut, ali istovremeno sam ga i žalio... Nisam htio biti sucem i optuživati tog fotografa, jer sam znao da postoji samo jedan sudac, koji je pravedan i koji je rekao: 'Ne sudite da ne biste bili sudeni'... (Mt 7,1)." I dodaje: "Zbog toga sam ipak molio da fotograf potroši ovako zaraden novac u zdravlju i veselju, ali da isto tako shvati što i kako čini" (str. 257).

Prvo poluvrijeme: 10 godina. Nakon drastične presude 14. siječnja 2001. i svih mogućih refleksija, Zoran ne pada u očaj. Zazvao je pomoć na one koji su pravednomu dosudili nepravdu: "neka dragi Bog pomogne", ali on se ne predaje pesimizmu, zna da "slijedi drugo poluvrijeme" (str. 268). Uostalom, još bolje zna i vjeruje da Bog može pobijedi-

ti i u produžecima, a pogotovo je uvjeren da će Bog dobiti završnu utakmicu na penale, jer je u Njegovim rukama Sud istine i pravde.

Zatim ovakva Zoranova refleksija toga dana kada je osuđen na 10 godina zatvora: "U svojim sobama smo bili do 18 sati. Molili smo kao i do sada, samo što smo sada svoje molbe upućivali Bogu da nam pomogne prevladati novonastalu situaciju. Bili smo uvjereni da je sve to što se dešava Božji plan i da je sigurno za naše dobro. Naravno, kako i što je dobro, nismo mogli dokučiti. Tko smo to mi, obični ljudi, da *bismo* mogli razumjeti puteve Gospodnje? U jedno smo bili sigurni. U Božje ruke smo se potpuno predali i treba samo čekati Njegov signal, o tome što nam je činiti" (str. 269).

Šest stranica kasnije osuđenik dopunja tu vjerničku misao: "I dalje smo veliku nadu i vjeru imali u Boga i njegovu pravdu. Nismo sumnjali, ni jednog trenutka, da će se sve na kraju postaviti na svoje mjesto. Kada će to biti, ovisi o mnogo čemu, ali Božje planove obični mali ljudi nikada ne mogu dokučiti" (str. 275).

Vrijedne su spomena uznikove bilješke na više mjesta o razgovorima sa svećenicima franjevcima, mjesečnim susretima i svetim misama u zatvoru, o pisanju "Svjetla riječi" i o pismima potpore i suosjećanja.

Nakon svakoga strujnoga udara Zoran je probudio svoju vjeru u Boga, u vodstvo Duha Svetoga: "Bezrezervno sam vjerovao u to da ćemo iz svega ovoga izići kao pobjednici. Kako i na koji način, ni sam nisam znao" (str. 298).

Prizivni sud - završna pobjeda i zahvala Bogu. Vrijedi istaknuti da je prije dolaska na Prizivni sud, Mirjan, čitajući Bibliju, naišao na *Izaijin* tekst (51,11) koji je primijenio na vitešku skupinu zatočenika nepravde: "Vratit će se oni što ih je oslobodio Jahve, i radosnim kricima doći će na Sion. Vječna će sreća biti na glavama, pratit će ih klicanje i radost, nestat će tuge i jecaja" (str. 306).

Idući na drugo suđenje Zoran je napisao papirić s kojega bi pročitao tekst u slučaju da bude potvrđena presuda prvoga stupnja. Između ostaloga rekao bi i ovo: "U vjeri u Boga našao sam snagu prihvatiti trpljenje i ustrajnost, u ovom progonu na očigled pravde, istine i neupitne nevinosti" (str. 307).

U sobi i u sebi pred odlazak u sudnicu Zoran nastavlja: "U duhu sam ojačan. Naučio sam neke nove stvari, koje mi u budućnosti mogu biti od koristi. Možda je to jednostavno takav moj stav, u kojem sam svoju sudbinu stavio u ruke Stvoritelja. Neka on, s mojim životom, radi što ga volja. Gotovo je nevjerojatno kako se postaje mirnim, kada se sudbina stavi u ruke Tvorca i kad se svaka briga prepusti Njemu. Samo kad se takva odluka donese istinski u srcu i duši, onda se događa mir" (str. 308).

Prije samoga suđenja bilježi da se utekao "unutarnjem miru, meditaciji i razgovoru sa svojim anđelom čuvarom, koji je nekako stalno bio uz mene" (str. 309).

Dok je slušao presudu, ovaj put oslobadajuću, bio je odani vjernik pred Bogom milosti i pravde. Optuženik, osuđenik i oslobođenik piše: "Počeo sam zahvaljivati Bogu za ovolike blagodati, koje sam već dosada primio" (str. 314).

Nakon dolaska u Vitez bila je zahvalna molitva u župnoj crkvi (str. 323).

Po križu k Uskrsu. Na kraju završava izrazima vjere i izražava nadu "da će mir i pravda pobijediti, da će se sve, na kraju, dokazati i pokazati. Nema Uskrsa bez Kalvarije. Do Kalvarije se dolazi kroz padove i ustajanja, kroz bičevanja i poniženja, a na tom putu se cijepaju srca majki, supruga, djece i svi oni, na neki način, podnose isti teret". Pa čak i ponovni padovi ne smiju nas obeshrabriti jer "oslonac na Boga i čvrsta vjera sve može" (str. 327).

Zaključak. Kad čitatelj pročita i sklopi *Haašku priču*, onda mu prođu glavom misli: Evo kako se moćni Bog neobično služi običnim ljudima, kojima je zatvor bio otvor prema nebu, dozrijevanje u vjeri; kako se služi nekolicinom istinitih i autentičnih svjedoka kojima je do istine i pravde, da razotkrije ovosvjetske umne suditelje i mudre im tužitelje, podmitljive lažne svjedoke; da im pokaže da je njihov proces verzija neprotumačivih političkih konstrukcija.

Tužiteljstvo i sud svojim nasilnim zatvaranjem, montiranim procesom i drakonskim presudama nevinima u mnogome dokazuju svijetu da žele biti dosljedan nasljednik Poncijeva suda, koji ni nakon višekratnog izvođenja lažnih svjedoka nije našao nikakve krivice na Gospodinu, a ipak je Pravednika osudio na smrt. Ali onaj koji je Istina i Pravda kadar je svaku ljudsku laž razotkriti i svaku nepravdu ispraviti.

Začudo kako Zoran nigdje ne spominje Krista Gospodina koji je osuđen na nepravednom haaškom tribunalu pred Poncijem Pilatom prije dvije tisuće godine, kako su se tadašnje starješine sabrale na vijećanje podmitivši svjedoke da svjedoče laži (Mt 28,15). Istina je uskrsla iz groba i živa hoda ovim svijetom dajući snagu onima koji žele oslobodenje.

U ovome svojevrsnom trileru i bestseleru, moje su primjedbe, prvo, lektorici, kojoj se očito žurilo, i propuštala je što nije smjela propustiti, i, drugo, u drugom izdanju ne smije apsolutno izostati popis stotina osobnih imena u knjizi, radi boljega snalaženja.

Haaški sud slomio je svoj oštri vučji zub na čvrstoj kosti oslobođenih viteških pravednika, kojima je Bog pravde i istine pred svijetom pokazao vedro čelo, čiste ruke i bistro srce. Tomu je očigledan dokaz i *Haaška priča* od 1. do 335. stranice, gdje su ispisani proživljeni odlom-

ci vjere u Boga: Oca, Sina i Duha Svetoga, vjere koja ne samo čitatelja zadivljuje nego i izgrađuje. Uvjereni smo da će milosrdni i pravedni Bog naći načina da oslobodi i druge osuđenike koji nevinu trunu u haaškom uzništvu.

Hvala i slava Bogu i njegovim svjedocima!